

Mimarların Köşe Bina Tasarımı Yaklaşımları Üzerine Bir İnceleme

Nur Yılmaz*

Fazilet Duygu Saban**

Öz

Köşenin tasarımı, mimari tasarım alanında önemli bir problem olarak yer almakta ve kent köşelerinin anlamsal olarak kentlinin sosyal yaşamındaki önemi vurgulanmaktadır. Bu çalışma, mimaride köşelerin anlamına ve mimarların köşe bina tasarımı yaklaşımlarına odaklanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda mimarlara uygulanmak üzere sorgulama metni tasarlanmış ve veri analizi yöntemi olarak parametrik hipotez testleri içerisinde yer alan bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. T test grubunda veriler köşe parselde bina tasarlayanlar/tasarlamayanlar olmak üzere analiz edilmiş ve anlamlılık analizinde ölçüt olan, "005" değerine eşit veya küçük bir değer izlenmemiştir. Değerlendirme sonucunda köşe parselde bina tasarlayan ve tasarlamayan mimarlar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Köşe, köşe bina, köşenin tasarımı, mimari tasarım.

* Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, Adana/Türkiye, nur-surbahanli@gmail.com, orcid.org/0000-0003-0871-7893.

** Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, Adana/Türkiye, duy-gufazilet@gmail.com, orcid.org/0000-0002-8906-6748.

A Review of Architects' Corner Building Design Approaches

Abstract

In architectural design, designing a corner building is considered to be a major problem and the significance of the meaning of urban corners is emphasized. The aim of this study, focusing on the corner is to investigate the meanings attributed by architects to the design of a corner building. Within this aim, the methodology is adopted for the study, involving literature review, designing and the implementation of questionnaire. For the data analysis, the t-test, which shows whether any significant difference exists between two independent groups is used. In conclusion, no significant difference is found between the architects who had and had not designed corner buildings, based on their answers.

Keywords: Corner, corner lot, design of the corner, architectural design.

Giriş

Köşe, bina ölçeğinde iki yüzeyi, kentsel ölçekte ise iki caddenin kesişimini tanımlayan özel bir formdur. Kentsel açık alanda bina yüzeylerinin oluşturduğu iç bükey köşelerin tanımladığı mekânlar, kamusal kent meydanlarını oluştururken, köşe binaların tanımladığı kent köşeleri ise buluşma ve karşılaşma noktalarını tanımlamaktadır. Bu anlamda iki yüzeyin kesişim noktası olan köşelerin yarattığı mekânsal oluşumu tanımlayan köşe binaların tasarımı mimari açıdan önemli bir tasarım problemi olarak görülmektedir.¹

Mimarlık literatüründe köşeler, bir tasarım problemi olmanın ötesinde, kentlinin köşe mekânlara yüklediği derin anlamsal kavramlar üzerinden de sıklıkla ele alınmaktadır. Kentsel dokuda iki sokağın kesişimiyle oluşan köşeler, kentsel kullanım içerisinde halkın ortak kullanımındaki önemli noktalar olarak kent içerisinde insanların karşılaştıkları bir buluşma noktası ve sosyal iletişim odağıdır. İnsanlar köşe başı mekânlarında buluşur, sohbet ederler. Köşe bina ile tanımlanmış, iki sokağın kesişimindeki köşeler bir dönüş, bir karşılaşma noktası, yarı açık bir alanla tanımlanmış kent köşeleri ise kişilerin buluşma ve odak noktası olarak kent belleğinde yer alırlar.²

Kevin Lynch'in kent imgesi çalışmasında köşeler, kentin imaj öğelerinden biri olan düğüm noktalarının tanımlanmasında kullanılmış³ Rudlin ve Falk kentsel köşeleri, sosyal iletişim kurulacak mekânlar olarak tanımlamıştır.⁴ Holston (1989) ise kentsel köşenin sosyal önemini tartışmış, buluşma yerleri olarak tanımladığı sokak köşelerinin insanların buluşma noktası olduğunu belirtmiş ve sokak köşeleri tanımlanmayan bir kent dokusunun derin bir yönelimsizlik yarattığını savunmuştur. Holston'a göre sosyalleşen kentsel kalabalıklar, sokak köşesinde buluşan topluluklar, kaldırımlarda veya büyük ölçüde meydanlarda zaman geçiren insanlar ve köşe mekânlarda buluşan topluluklardan oluşmaktadır.⁵ Bu nedenle kent mekânı içerisinde oldukça önemli olan ve kentlinin sosyal yaşamı içerisinde var olan köşeleri tanımlayan köşe binaların tasarımı, mimarlık tarihi boyunca özellikli bir tasarım problemi olarak ele alınmakta, günümüz mimarisin-

1 Cliff Moughtin - Rafael Cuesta - Christine Sarris - Paola Signoretta, *Urban design: method and techniques*, İngiltere, Architectural Press, 1999, s. 195.

2 Ron Kasprisin, *Urban design: the composition of complexity*, Londra, Routledge, 2011, s. 248.

3 Kevin Lynch, *Kent imgesi*, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1973, s. 215.

4 David Rudlin - Nicholas Falk, *Sustainable urban neighbourhood: building the 21. century home*, İngiltere, Architectural Press, 2009, s. 271.

5 James Holston, *The modernist city an anthropological critique of Brasilia, ABD*, University of Chicago Press, 1989, s. 383.

de de köşe tasarımına ilişkin özgün yaklaşımlar aranmaktadır.⁶ Özellikle, kentsel mekânda köşe birleşimini tasarlamının, önemli bir tasarım problemi ve kente karşı bir sorumluluk olduğu vurgulanmıştır.⁷ Bu anlamda mimarların köşeleri tasarlarken kentsel mekânın tanımını ve anlamı, kent belleği, bağlam vb. önemli parametreleri dikkate aldıkları mimari tasarım çalışmalarında görülmektedir.

Dolayısıyla mimaride köşe, birden fazla soyut (mekân, yer, bağlam, kentsel odak, algılanabilirlik, nirengi noktası, sosyal etkileşim, karşılaşma noktası, sosyal sürdürülebilirlik, kentsel algı, kimlik, estetik, vb.) ve somut (sokak, köşe bina, meydan, kaldırım, kütle, vb.) mimari kavramı barındıran, buna ilave olarak ekonomik ve politik öneme de sahip çok boyutlu bir olgudur. Ancak literatür araştırmaları, kentin sosyal ve morfolojik oluşumunun bir parçası olan köşelerin, yapılan çalışmalarda en fazla anlam ve tasarım başlıklarında incelendiğini göstermektedir. Bu anlamda çalışmada bu iki ana başlık üzerinden, kentsel dokuda iki sokağın kesişimini tanımlayan köşelerin tasarımı üzerine mimarların değerlendirmelerine odaklanarak, köşelerin kent ve kentli için anlamlarının mimarlar özelindeki yansımaları, teori ve uygulama arasındaki ilişki bağlamında araştırılmıştır.

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacını oluşturan araştırma sorusu; “*Köşe bina tasarlama durumu mimarların köşe binaya atfettikleri anlamları etkiler mi?*” olarak belirlenmiştir. Daha genel bir çerçevede belirtmek gerekirse çalışma; tasarımcı olarak, bir mimari yapının, tasarım ve uygulama sürecini deneyimleme durumunun tasarımının anlamsal bakışına etkisi olup olmadığını köşe binalar üzerinden araştırmaya odaklanmıştır. Bu anlamda çalışmanın amacı mimarların köşe bina tasarımı konusundaki anlamsal yaklaşımlarının, köşe bina tasarlama durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini araştırmaktır. Çalışma kurgusu oluşturulurken, köşe bina tasarlama deneyimi bir değişken olarak tanımlanmış; bu değişkenin, köşe binaların anlamında, mimarlar arasında bir farklılık yaratıp yaratmadığı sorgulanmıştır. Çalışmanın hipotezi ise, “*Köşe bina tasarlayan mimarlar ile köşe bina tasarlamayan mimarlar arasında köşe binaların anlamlandırılması konusunda farklılıklar vardır.*” olarak belirlenmiştir.

6 Peter Eisenman, “There Are No Corners After Derrida”, *Log Journal*, no. 15, Anyone Corporation, 2009, s. 111-119.

7 Cliff Moughtin - Taner Oc - Steven Tiesdell, *Urban design: ornament and decoration*, İngiltere, Butterworth, 1995, s. 183.

Mimaride Köşe Kavramı ve Anlamı

Köşe kelimesinin, İngilizce’de açı (angle) kelimesinden, Yunanca’da ‘eğri’ veya ‘kavisli’ anlamına gelen ‘ankylos’ kelimesinden türetildiği görülmektedir.⁸ Dilimize ise Farşça aynı anlama gelen ‘göşe’ sözcüğünden geçmiştir.⁹ Kelimenin sözlük anlamları ise,

- *Birbirini kesen iki çizginin, iki düzlemin oluşturduğu açı, zaviye,*
- *iki duvarın birleştiği girintili veya çıkıntılı yer,*
- *iki sokağın veya caddenin kesiştiği yer, büküç”*
- *bölüm, yer veya yan olarak sıralanmıştır.¹⁰*

Fransız düşünür Bachelard’a (1996) göre bir evin tohumu olan köşeler, insanların hayal kurduğu, kendi kendine kaldığı mekânlardır. Ona göre, köşeye çekilen ruhta, sığınma imgesi yankılanmakta ve insanın köşesine çekilmesi; hayali, düşü, düşünceyi çağırmaktadır. Köşeler insanın içine sıkışıp büzüşmek istediği yalnızlık mekânı olarak değerlendirilmektedir.¹¹

Köşe mimari anlamda, iki yüzeyin kesiştiği noktada -iç veya dış- mekân tanımlar. Kentsel açık alanda bina yüzeylerinin oluşturduğu iç bükey köşelerin tanımladığı mekân kamusal kent meydanlarını oluşturmaktadır. Köşe binalar ile tanımlanan kentsel köşeler, kent içerisinde sokakların kesişimi ile oluşan yapı taşları, sokakların birbiri içinden geçtiği kesişim noktaları ve kent içerisinde sosyal bir buluşma mekânı olarak tanımlanabilir.¹² Bu bilgiyi destekleyecek bir çalışma olarak, Appleyard ve Lintel’in yoğun trafik-hafif trafik durumunun, yaya davranışına etkisini araştırdığı çalışması sonucunda, hafif trafiğe sahip caddelerde, aktif bir sosyal yaşam olduğu ve insanların buluşmak, iletişim kurmak için kaldırımları ve köşede yer alan mekânları tercih ettiği ortaya çıkmıştır.¹³ Solà-Morales ise köşe tanımı ile kent tanımını bütünleştirerek, kent içerisindeki köşeleri kent için bir metafor olarak tanımlamıştır. Ona göre, köşe dönüşünde ortaya çıkan

8 Alban Janson - Florian Tigges, *Fundamental concepts of architecture: the vocabulary of spatial situations*, Birkhäuser, 2014, s. 396.

9 <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/k%C3%B6%C5%9Fe>

10 <https://sozluk.gov.tr/?kelime=> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

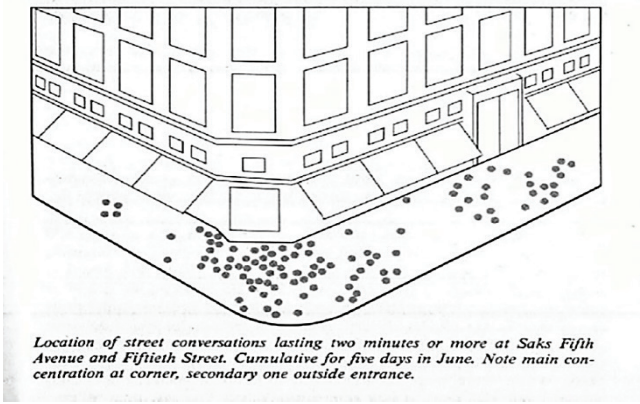
11 Gaston Bachelard, *Mekânın poetikası*, Türkçesi Aykut Derman, İstanbul, Kesit Yayıncılık, 1996, s. 262.

12 Deirdre Greaney, “Visualising The Design of Conditions for Urban Social Sustainability”, *Ambiances [Online]*, 1, (10), 2015.

13 Donald Appleyard - Mark Lintel, “The Environmental Quality Of City Streets: The Residents’ Viewpoint”, *Journal Of The American Institute Of Planners*, 38, 1972, s. 84-101.

mekânsal farklılaşma ve tesadüf kavramları köşenin tanımını, aynı zamanda şehrin tanımını oluşturur.¹⁴

Bir diğer örnek ise şehir plancısı William H. Whyte'in, 1980'li yıllarda gerçekleştirdiği ve insanların kamusal alanlardaki davranışlarını araştıran öncü çalışmasıdır. Whyte'in araştırması şehircilik literatüründe kent sakinlerinin antropolojik gözlemini geliştiren ilk araştırma olmasından dolayı önemlidir. Bir kamusal alanın başarılı olup olmadığını anlamak için tasarım öğelerine odaklanan çalışmada, döneminin video kamera teknolojisi kullanılarak kentlinin mekânsal hareketliliği ölçülmüştür. New York'un kamusal alanlarının video görüntüleri, kentin belli köşe noktalarına yerleştirilen kameralar ile izlenmiştir. Çalışma kapsamında insanların kentsel alan kullanım ritüelleri incelenmiş, sokak sohbetleri üzerinde durulmuş ve insanların hangi noktalarda sohbet ettiği gözlemlenmiştir. Çalışma sonucunda insanların kalabalığın en fazla olduğu köşe noktalarında daha fazla zaman geçirdiği görülmüştür.¹⁵

Resim 1. Whyte'in çalışması sonucunda tespit edilen kentsel köşelerdeki insan yoğunluğu¹⁶

Resim 1'de görüldüğü üzere, sohbetler çoğu zaman, en beklenmeyen yerlerde, örneğin -% 57'si - sokak köşesinde veya bir mağazanın giriş kapısının hemen önünde gerçekleşmiştir. İnsanların durup konuşma eğiliminin, geçiş alanını tanımlayan işlek köşelerde gerçekleşmesi, insanların kalabalık içerisinde bulun-

14 Manuel De Solas-Morales, "Ciudades, Esquinas = Cities, Corners", *Lunweg Editores*, İspanya, B001X5RW7A, 2004, s. 229.

15 William Holly Whyte, *The social life of small urban spaces- project for public spaces, e book: Project for Public Spaces*, 2001, s. 125.

16 <https://citiesaregoodforyou.wordpress.com/2011/11/11/url/> (Erişim Tarihi 10.06.2020).

mayı tercih etmesi olarak yorumlanmıştır (Resim 1).¹⁷ Bu anlamda insanların karşılaşma noktası olan köşe başı noktaları kentin yapı taşı olarak görülmekte ve köşenin tasarımında kullanıcıların tepkilerinin ölçülmesi kentsel odak oluşturan bir tasarım oluşturmada önemli görülmektedir.

Sonuç olarak, köşe bina, kent köşesi ve köşe kavramı ile ilgili yapılan literatür araştırmaları değerlendirildiğinde, köşenin anlam, tasarım, sosyal etkileşim ve bağlam olmak üzere farklı kavramları bir arada barındıran çok boyutlu bir olgu olduğu söylenebilmektedir.

Mimaride Köşenin Tasarımı

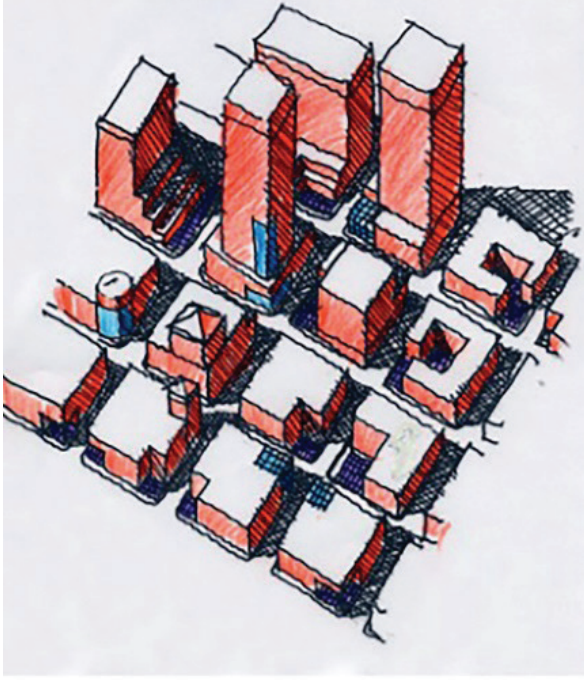
Mimaride köşenin tasarımı, genelden özele doğru, kentsel köşelerin tasarımı, köşe binaların ve bina köşelerinin tasarımı olmak üzere birbiri içerisine geçmiş üç kavramı kapsamaktadır. Kentsel köşeler, hem sokağın fiziksel yapısı ile tanımlanmakta, hem de köşe binanın konumlanma, biçim, kapalılık ve işlev özellikleri ile güçlenmektedir. Moughtin ve Tiesdell, kentsel mekânda köşe birleşimini tasarılmanın, önemli bir tasarım problemi olduğunu belirtmiştir. Ayrıca kentsel alanlarda estetik ve akılda kalıcı bir köşe yapı tasarımı kente karşı bir sorumluluk olarak vurgulanmış, köşenin işlenmesinin tasarımcının kalitesi ve ustalığının bir işareti olduğu ifade edilmiştir.¹⁸

Kasprisin'e göre kentsel tasarımda köşelerin nasıl işlendiği, kent tasarımı-na genel bakış açısını göstermektedir. Ona göre kentsel ölçekte köşeler, drama, gerilim, sürpriz, tehlike veya beklenti ortaya çıkarabilen bir durma ve kırılma noktasıdır. Bu anlamda köşeler, kompozisyondaki bir değişikliği temsil ettikleri için kentsel tasarımda önemli bir detaydır. Kentsel köşeler, uygun iklim özelliğine göre açık veya davetkâr olabilirken, kapalı, geçirgen, vurgulanmış gibi farklı formlarda tasarlanmaktadır (Resim 2).¹⁹

17 Leo Hollis, *Cities are good for you: the genius of the metropolis*, İngiltere, Bloomsbury Press, 2013, s. 416.

18 Cliff Moughtin - Taner Oc - Steven Tiesdell, *Urban design: ornament and decoration*, İngiltere, Butterworth, 1995, s. 183.

19 Ron Kasprisin, *Urban design: the composition of complexity*, Londra, Routledge, 2011, s. 248.

Resim 2. Kentsel Köşe Çeşitlenmeleri²⁰

Köşe binaların tasarımı, mimarlık tarihi boyunca önemli bir tasarım problemi olarak karşımıza çıkmakta, günümüz mimarisinde de köşe tasarımına ilişkin özgün yaklaşımlar aranmaktadır. Özellikle 19. yüzyıl mimari anlayışında, köşe binaların tasarlanması, yasalarla belirlenen özel bir tasarım problemi olarak yer almaktadır. Cephe tasarımında süslemelerin oldukça önemli olduğu, cephe süslemelerinin plan çözümlerinin önüne geçtiği bu yüzyılda, tasarımın asıl amacı kent görünümünün güzelleştirilmesidir. Bu anlamda köşe binalar, aynı sırada yer alan bitişik nizam yapı cephelerine kıyasla, daha fazla bezemelere sahiptir ve kule biçimleri ile vurgulanmıştır (Çimen, 1993) (Tablo 1).²¹

20 Ron Kasprisin, *a.g.e.*, s. 104.

21 Bayer Çimen, “Köşeler”, *Yapı Dergisi*, sayı 141, İstanbul, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 1993, s. 52-62.

Tablo 1. Köşe Binaların Dönüşümü

 <p>1895, Kaiserpalast, Restoran ve Banka , Almanya²²</p>	 <p>1960, Apartman Binası, Fransa²³</p>
 <p>1910, Charles Renault Bankası, Fransa²⁴</p>	 <p>2015, Apartman Binası, Fransa²⁵</p>

22 https://www.reddit.com/r/Lost_Architecture/comments/78624m/kaiserpalast_dresden_18951945/ (Erişim Tarihi: 10.06.2020).

23 <http://www.paris-promeneurs.com/Architecture-moderne/Immeuble-de-logements-avenue-Paul> (Erişim Tarihi: 10.06.2020).

24 <https://structurae.net/en/media/51893-nancy-ancienne-banque-charles-renauld> (Erişim Tarihi: 10.06.2020).

25 <https://www.archdaily.com/779274/aluminium-tip-babin-plus-renaud> (Erişim Tarihi: 01.08.2020).

19. ve 20. yüzyıl mimarisinde köşeler genellikle kule ve bezemelerle vurulanmış, 1950'li yıllarda hızlı kentleşme ve konut ihtiyacı nedeni ile köşeleri olmayan, genişletilmiş yapılar tasarlanmıştır. Eisenman'a göre klasik dönem mimarisinde bina köşelerinin tasarımında tematik ve biçimsel anlamlar bulunmaktadır, ancak modernizmde fonksiyon cepheyi belirlemiş, iç ve dış birlikteliğinden dolayı köşelerin işlevsel olmayan kullanımları reddedilmiştir.²⁶ 1970'li yıllarda mimarlık ve kent tasarımında kaliteyi artırıcı düşünceler ön plana çıkmış, 1990'lı yıllarda ise özellikle Avrupa'da köşenin yeniden gündem konusu olduğu belirtilmiştir.²⁷

Krier bina köşelerini bir binanın en önemli bölgelerinden birisi olarak kabul etmekte ve iki yüzey arasında arabulucu olarak tanımlamaktadır.²⁸ Dış mekândan algılanan köşeler tipik olarak dışbükeydir ve genel olarak bir bina köşesi ile tanımlanır. İçeriden ise, köşeler genellikle içbükey ve kesişen duvar düzlemlerinin oluşturduğu kapalı alan olarak algılanır. Bir başlangıç ve bitiş noktası olan köşeler, ayrıntı düzeyi, bakış açısı ve bağlam seviyesine bağlı olarak farklı insanlar için farklı roller tanımlarlar. Örneğin, bir mimar binanın köşesini yukarı kaldırarak, yoldan geçenleri lobiye davet etmek için bir mesaj verir. Bir müşteri için, mimarın estetik bir kaygıyla tasarladığı, binanın bir köşesini yükseltme hareketi, müşteriler tarafından kullanım alanı kaybolduğundan ve artan inşaat maliyetlerinden dolayı atık olarak görülebilir. Bir kullanıcının binanın köşe alanına ilişkin algısı ve değerlendirmesi, müşterininkilerden farklı olabilir. Kullanıcılar, köşelerin estetik görünümünü ve binanın işlevselliği üzerindeki etkilerini algılayabilirler.²⁹

Köşenin dış mekânda -bina köşesinin dış bükey yüzeyi- tanımladığı alan, dikkatin ve algının yoğunlaştığı bölgedir. Bu durumda köşeler -belirli boğumlanma ritimlerinin mekânsal yoğunlaşmasının sonuçları olarak- eskiden beri köşelerle ilişkili bazı çatışmaları çözmelidir. Örneğin, farklı karakterdeki duvarlar bir köşede buluştuğunda binanın farklı duvar tasarımları ile komşu yapıların zıtlıklarına dönüştüğü görülebilir.³⁰ Bir anlamda köşe mekân tasarımının

26 Peter Eisenman, "There Are No Corners After Derrida", *Log Journal*, no. 15, Anyone Corporation, 2009, s. 111-119.

27 Bayer Çimen, "Köşeler", *Yapı Dergisi*, sayı 141, İstanbul, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 1993, s. 52-62.

28 Rob Krier, *Elements of architecture*, editör Dr. Andreas Papadakis, ABD, St. Martin's Press, 1983, s. 88.

29 Daniel R. Montello - Karl E. Grossner - Donald G. Janelle (Edt.), *Space in mind: concepts for spatial learning and education*, İngiltere, MIT Press, 2014, s. 352.

30 Alban Janson - Florian Tigges, *Fundamental concepts of architecture: the vocabulary of spatial situations*, Birkhäuser, 2014, s. 396.

(bina iç veya dış köşesi) mimari temsil açısından anlam ileten bir potansiyeli olduğu savunulmaktadır.³¹

Bina köşesi tasarımının anlamsal özelliklerinin olduğu ve bu özelliklerin mimarlık tarihi dönemlerine göre farklılık gösterdiğinden bahsedilmektedir. Antik Yunan ve Klasik Dönem eserlerinde görülen köşe sütunları, rölyefler ve kornişlerle vurgulanan köşeler “pozitif eklemeli köşeler” olarak tanımlanmış ve yapı formuna bir statü ve yapıya kimlik kazandırmak amacıyla kullanıldıkları belirtilmiştir.³² Meiss tarafından tanımlanan bir diğer köşe etkisi ise yapıların köşelerinin geriye çekilmesiyle oluşturulan negatif eklemeli köşelerdir. Rönesans döneminde kullanılan bu yaklaşım ile yaratılmaya çalışılan görsel etki, köşelerin daha özerk elemanlar haline getirilmesini sağlamıştır. Modern mimariye organik bir yaklaşım getiren öncü mimar Frank Lloyd Wright köşeleri parçalayıp şeffaflaştırmış ve böylece doğayı da dâhil eden zengin perspektifler oluşturmayı hedeflemiştir. 20.yy’da ise gelişmiş yapı teknolojilerinin olanak verdiği şekilde köşe çözümlerinde çeşitli varyasyonlar ortaya konulmuştur.³³

Antik dönemlerde mimari süsleme elemanları ile vurgulanan köşelerin, kentlerin hızla çekim merkezi haline geldiği 19. yüzyılda kenti güzelleştiren ve biçimsel özellikleri ile kent silüetine katkı yapan elemanlar olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Modern mimari ile biçimsel ifadeye kıyasla fonksiyonların ön plana çıkması sonucunda köşelerin önemi azalmış olmakla birlikte, post-modern dönemde kent estetiğinin vurgulanması ve geçmiş dönemlere ait kent formları ile mimari biçimlenmelerin önem kazanmasıyla köşelerin ve köşe binaların tasarımı yeniden öncelikli bir konu haline gelmiştir. Sonuç olarak, köşenin tasarımının mimarlık tarihinin çeşitli dönemlerinde tartışılan, kentin anlamlandırılmasında katkısı olan ve mimarlar tarafından farklı yaklaşımlar ile ele alınan bir konu olduğu görülmüştür.

Araştırma Tasarımı ve Yöntem

Çalışmanın araştırma tasarımı Babbie’nin araştırma şeması üzerine temellendirilmiştir. Babbie’nin ortaya koyduğu araştırma tasarımı çatkısı; *ilgi, fikir, hipotez, kavramsallaştırma, araştırma yöntemi seçimi, operasyonelleştirme (ölçme yöntemi seçimi), (örneklem belirlenmesi), gözlem, veri işleme, analiz ve uygulama*

31 Peter Eisenman, “There Are No Corners After Derrida”, *Log Journal*, no. 15, Anyone Corporation, 2009, s. 111-119.

32 Peter Eisenman, *a.g.e.*

33 Pierre von Meiss, *Elements of architecture-from form to place*, İngiltere, E& FN Spon, 1992, s. 228.

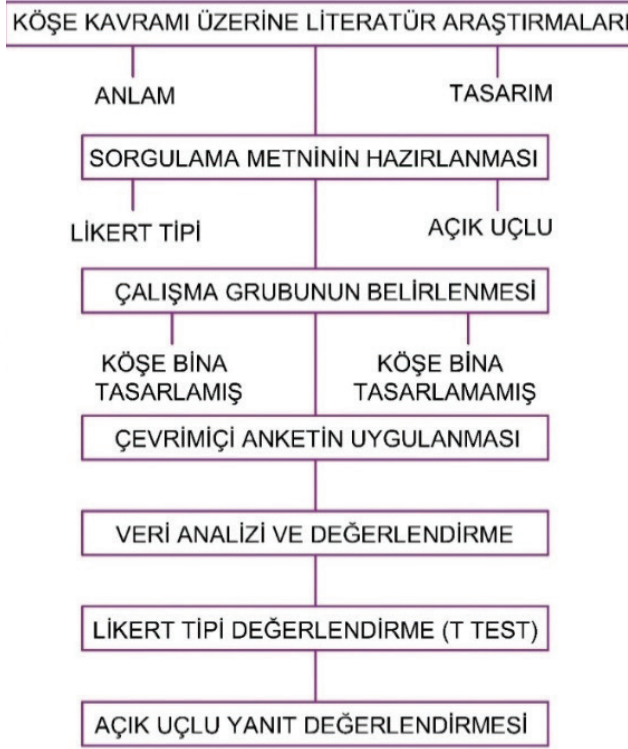
ma aşamalarından oluşmaktadır (2009, 106-113).³⁴ Bu katkıyı temel alan çalışmanın araştırma tasarımı tabloda detaylandırılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Araştırma Tasarımı

Araştırma Sorusu	Mimarların daha önce köşe bina tasarlamış olma durumu, köşe bina ilgili anlamsal yargılarını etkiler mi?
Hipotez	Köşe bina tasarlayan mimarlar ile köşe bina tasarlamayan mimarlar arasında köşe binaların anlamlandırılması konusunda farklılıklar vardır.
Kavramsallaştırma (değişkenlerin tanımlanması)	Çalışma kurgulanırken bağımsız bir değişkenin bağımlı bir değişken üzerindeki etkisi incelenmektedir. Bağımsız Değişken: Etkisi araştırılan değişkendir, buna göre çalışmanın bağımsız değişkeni “köşe bina tasarlama durumu”dur.
Araştırma Yöntemi Seçimi	Araştırma yöntemi; birbirinden bağımsız iki grubun ortalamalarını karşılaştırmak için kullanılan bağımsız örnekler t-testidir (Babbie, 2009).
Operasyonelleştirme (ölçme yöntemi seçimi)	Literatürden elde edilen ifadelerin mimarlar tarafından değerlendirilmesi için likert ölçeği kullanılmıştır.

Mimarların köşe bina tasarımına yaklaşımlarını irdeleyen çalışma, literatürden elde edilen ifadelerin değerlendirilmesini ve köşe parselde tasarım yaklaşımlarının analiz edilmesini temel almaktadır. Bu amaçla yöntemin uygulama aşamaları; iki aşamalı bir sorgulama anketinin hazırlanması, çalışma grubunun belirlenmesi, anketin uygulanması ve değerlendirilmesi olarak kurgulanmıştır (Resim 3).

34 Earl Babbie, *The practice of social research*, Cengage Learning, 2009, s. 625.

Resim 3. Yöntemin Uygulama Aşamaları

Çalışmada ilk olarak literatür araştırması yapılmış ve sorgulama metninde yer alan ifadeler (anlam ve tasarım olmak üzere) belirlenmiştir. Sorgulama, Türkiye'nin farklı illerinde çalışan mimarlara ulaşabilmek adına çevrimiçi olarak uygulanmış, anketin sonuçları ise daha önce köşe parselde bina tasarımı yapan ve yapmayan mimarların verdikleri yanıtlar doğrultusunda karşılaştırılmıştır. Çalışmada izlenen yöntem ise; çalışmanın kurgulanması, analiz ve değerlendirme olmak üzere aşağıda aşamaları ile sıralanmış ve açıklanmıştır.

Anket Çalışmasının Kurgulanması

Anket soruları, demografik bilgilerin elde edildiği giriş kısmı, mimarın hangi alanda çalıştığını gösteren mesleki bilgiler, köşenin anlamı/tasarımı ile ilgili literatürden elde edilen ifadeler, özellikle köşe bina tasarımı yapan mimarlara yöneltilen ve tasarım sürecini sorgulayan açık uçlu bir sorudan oluşmaktadır. Literatürden ifadeler seçilirken iki ana faktör grubu içerisinde; (Tablo 3), köşenin anlamı ve köşe bina tasarımı ilkeleri üzerine ifadeler olmak üzere iki grupta toplanmış ve mimarların likert tipi derecelenme ile ifadelere katılıp katılmadığı sorgulanmıştır.

Tablo 3. Literatürde Öne Çıkan İfadeler

	Soru Grubu
Köşeler kent hafızasında önemli bir yer tutar.	Anlam
Köşe parsel konum özelliği bakımından kentsel odak olarak tanımlanabilir.	Anlam
Kentsel köşeleri tanımlayan binaların kent kullanıcıları için yönlendirme özelliği bulunmaktadır.	Anlam
Köşe binaların algılanabilirliği yüksektir.	Anlam
Kent köşeleri buluşma, karşılaşma ve sosyal etkileşim noktasıdır.	Anlam
İki düzlemin kesiştiği köşenin tasarımı görsel bir ifade olanağı sunan önemli bir problem olarak görülmelidir.	Tasarım
Mimar açısından köşe parselde tasarım farklı bakış açısı gerektiren bir problemdir.	Tasarım
Köşe parselde bina tasarımı yapılırken, köşenin konumsal öneminin tasarıma biçimsel ve anlamsal olarak yansıtılması önemlidir.	Tasarım
Köşe bina tasarımında bina köşesi biçimsel olarak (köşenin yükseltilmesi, zeminin boşaltılması vb.) vurgulanmalıdır.	Tasarım
Köşe binalarda binaya giriş köşeden alınmalıdır.	Tasarım
Bir köşe binada bina girişi iki yüzeyden alınabilir.	Tasarım

Çalışma Grubu ve Veri Toplama Aşaması

Anket sorularının belirlenmesi kadar anket katılımcılarının belirlenmesi de araştırmanın önemli bir aşamasını oluşturmuştur. İlk olarak Türkiye’de köşe bina tasarlamış olan mimarların tespiti yapıp, www.arkiv.com.tr internet sitesindeki portfolyoları incelenmiş, köşe parselde bina tasarlayan mimarlar tespit edilmiş ve iletişim bilgilerine ulaşılarak anket uygulaması yapılmıştır. Buna göre ankete katılan 55 mimardan 25’i meslek hayatında daha önce bir köşe bina tasarlamış olup anket katılımcılarının profili tabloda belirtilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Anket Katılımcılarının Genel Profili

Demografik Bilgiler	Cinsiyet	Kadın:35	Erkek:20	
	Yaş	23-35: 46 Kişi	36-49: 3 Kişi	50 ve üzeri: 6 kişi
	Eğitim	Lisans: 34 kişi	Yüksek Lisans: 20 kişi	Doktora: 1 kişi
Mesleki Bilgiler	Çalışma	Mimarlık Ofisi: 22 Kişi Ofis + Şantiye: 15 Kişi Şantiye-Uygulama:14 Kişi Yapı Denetim Ofisi: 1 Kişi Malzeme-Satış Ofisi: 1 Kişi		Kamu Kurumu: 2 Kişi Akademik Kurum: 9 Kişi Emekli: 1 Aktif Çalışmıyor: 5 Kişi
	Meslekteki Süre	1-9 yıl: 44 kişi	10-19 yıl: 4 kişi	20 ve üzeri: 7 kişi
	Köşe Bina Tasarlama Durumu	Evet: 25 Kişi	Hayır: 30 Kişi	

Veri Analizi

Çalışmanın ilk bölümünde yer verilen literatür araştırması sonucunda elde edilen ifadeler, anlam ve tasarım olmak üzere iki ana başlıkta incelenmiştir. Türkiye genelinde mimarlık faaliyetlerini devam ettiren, 25’i daha önce köşe bina tasarlamış, 30’u ise tasarlamamış olmak üzere 55 mimarın, likert tipi derecelenme ile hazırlanmış ifadeleri değerlendirmiş ve elde edilen veriler “SPSS v20” programına aktarılmıştır.

Likert tipi soruların değerlendirilmesinde, parametrik hipotez testleri içerisinde yer alan t testi uygulanmıştır. Parametrik hipotez testi, örnek verilerinden hareketle, ana kütle parametreleri hakkındaki iddiaların belirli bir anlamlılık düzeyinde araştırılmasını içermektedir. Parametrik hipotez testinin uygulanabilmesi için çalışma verilerinin istatistiksel olarak normal dağılım göstermesi ön şartı bulunmaktadır.³⁵ Bu nedenle, istatistiksel veri analizinde ilk olarak parametrik hipotez testinin ön koşulu olan normal dağılım analizi yapılmış, verilerin normal bir dağılımda olduğu görülmüştür. Çalışmanın ana hipotezi; “Köşe bina tasarlayan mimarlar ile köşe bina tasarlamayan mimarlar arasında köşe binaların anlamlandırılması konusunda farklılıklar vardır.” olarak belirtilmiştir, bu hipotez, araştırma hipotezi (H_1 hipotez) olarak adlandırılmaktadır. Hipotez testlerinde veri

35 Şeref Kalaycı (edt), *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*, Ankara, Asil Yayınevi, 2014, s. 426.

analizinde ters hipotez ispatlanmaya çalışılmaktadır.³⁶ Bu çalışmanın H_0 hipotezi ise, “Köşe bina tasarlama durumu mimarların köşe bina anlamlarını etkilemez.” olarak tanımlanmıştır. Bu durumda olasılık şöyle tanımlanmaktadır; eğer köşe bina tasarımı yapan mimarların ortalama yanıtları ile köşe bina tasarımı yapmayanların ifadelerine vermiş olduğu ortalama yanıtlar arasında anlamlı bir fark var ise; H_1 araştırma hipotezi doğrulanmış olacak, anlamlı bir fark yok ise H_0 hipotezi doğrulanmış olacaktır.

Bağımsız Örnekler T Testi

T testi, grup ortalamalarındaki farklılıkların istatistiksel önemini değerlendirmek için yaygın olarak kullanılan bir ölçüdür³⁷ ve iki örneklem grubu arasındaki ortalamalar açısından anlamlı bir fark olup olmadığını anlamaya yarayan istatistiksel analiz yöntemidir.³⁸ Bağımsız örneklem t-testi ise, iki grup için söz konusu olan ortalama puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını analiz edilmesine yaramaktadır. Bu anlamda çalışmada, köşe bina tasarlayan/tasarlamayan mimarların, anlam/tasarım başlığındaki ifadeleri değerlendirme ortalamaları değerlendirileceğinden bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır.

Anket verilerinin sonuçları bağımsız örneklem t testi ile değerlendirilirken, anlam ve tasarım olmak üzere iki başlıkta kategorize edilen ifadeler ile köşe bina tasarlayan-tasarlamayan olmak üzere iki grubun verdikleri ortalama yanıtların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı sorusunun cevabı aranmıştır. Bunun için ilk olarak grup istatistik değerlendirmesi yapılmıştır. Grup istatistik analizi, katılımcıların sorgulama metninde yer alan ifadelerine verdikleri skorların (1=hiç katılmıyorum, 5= kesinlikle katılıyorum) bütüncül olarak incelenmesine ve genel bir değerlendirme yapılmasına olanak sağlamıştır.

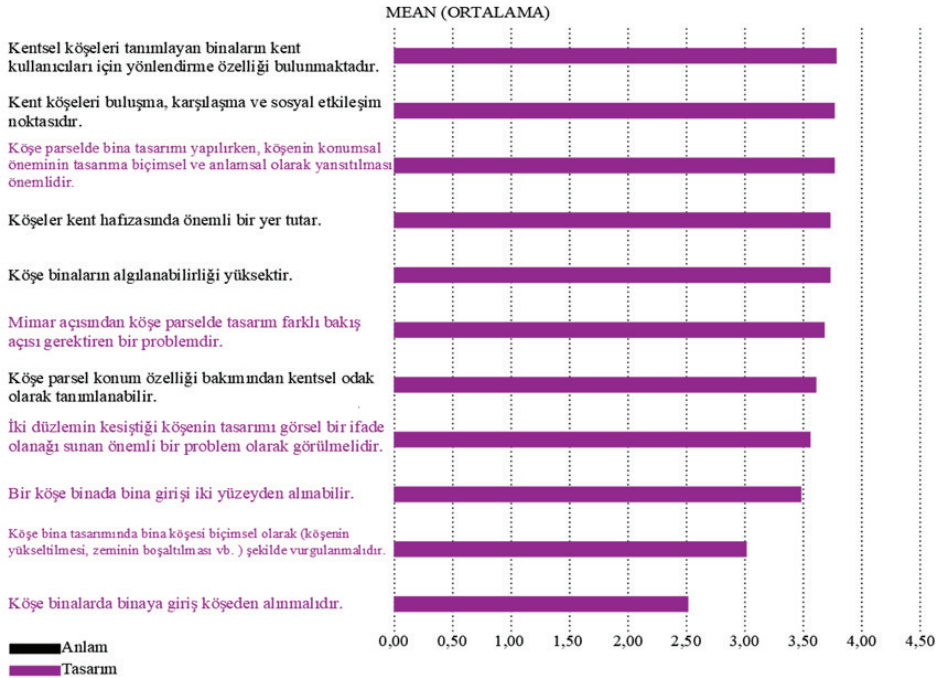
İstatistiksel veri analizinde ilk olarak, grup istatistik verileri değerlendirilmiştir. Grup istatistik analizinde, katılımcıların likert tipi derecelendirmeye göre verdikleri cevapların tümünü bir arada görme imkânı bulunmaktadır. Bu veri, sorgulama metninde yer alan ifadelerin skorlarını göstererek, tüm katılımcıların ifadelerine verdikleri ortalama cevaba ulaştırır. Aşağıda yer alan grup istatistik grafiğinde, grafiğin solunda yer alan ifadelerin sağda yer alan ortalama cevapları görülmektedir. Grafiğe göre ifadeler; yukarıdan aşağıya doğru, katılımcıların en

36 Joseph F. Healey, *Statistics: a tool for social research*, Wadsworth Publishing Co Inc, 2011, s. 544.

37 Earl Babbie, *The practice of social research*, Cengage Learning, 2009, s. 625.

38 Şeref Kalaycı (edt), *a.g.e.*

çok katıldığı ifadeden, en az katıldığı ifadeye doğru sıralanmıştır. Buna göre, “Kentsel köşeleri tanımlayan binaların kent kullanıcıları için yönlendirme özelliği bulunmaktadır.” ifadesi katılımcıların en yüksek skorda katıldığı ifade olmuştur (Resim 4).

Resim 4. Grup İstatistik Grafiği'ne göre her bir ifadenin aldığı skorlar

Yukarıdaki grup istatistik grafiğinde mor renkli ifadeler tasarım, siyah renkli ifadeler ise anlam kategorisinde yer almaktadır. Anlam ve tasarım kategorisindeki ifadelerin değerlendirilmesi, Tablo 5'te yer alan; “N= Anket sayısı, Mean= Ortalama (Tüm veri dizisinin toplanması ve bu toplamın veri sayısına bölünmesi ile elde edilen bir sayıdır), Std. Deviation = Standart Sapma ve Std. Error Mean =Standart Hata” sütunlarında, her bir ifadenin skoru incelenmiş, anlam kategorisindeki ifadeler verilen skorların, 3,56-4,13 aralığında değişmekte olduğu görülmüştür. Bu durum katılımcıların tümünün anlam kategorisinde yer alan ifadelere katıldığı göstermektedir. Bu sonuca göre ankete katılan mimarların kentsel köşelerin kent içerisinde imgesel değeri ve yönlendirici bir etkisi olduğunu savunduğu ve mimarlar tarafından köşelerin sosyal etkileşim noktası ve kentsel odak olarak anlamlandırıldığı çıkarımı yapılmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Anlam/Tasarım Kategorisindeki İfadelerin Değerlendirilmesi

Anlam Kategorisindeki İfadeler	Köşe_ Tas_Dur	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Köşeler kent hafızasında önemli bir yer tutar.	Evet	25	3,60	1,607	,321
	Hayır	30	4,03	1,377	,251
Köşe parsel konum özelliği bakımından kentsel odak olarak tanımlanabilir.	Evet	25	3,72	1,242	,248
	Hayır	30	3,73	1,230	,225
Kentsel köşeleri tanımlayan binaların kent kullanıcıları için yönlendirme özelliği bulunmaktadır.	Evet	25	3,56	1,557	,311
	Hayır	30	4,13	1,306	,238
Köşe binaların algılanabilirliği yüksektir.	Evet	25	3,68	1,464	,293
	Hayır	30	3,97	1,351	,247
Kent köşeleri buluşma, karşılaşma ve sosyal etkileşim noktasıdır.	Evet	25	3,60	1,443	,289
	Hayır	30	4,07	1,048	,191
Tasarım Kategorisindeki İfadeler	Köşe_ Tas_Dur	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
İki düzlemin kesiştiği köşenin tasarımı görsel bir ifade olanağı sunan önemli bir problem olarak görülmelidir.	Evet	25	3,80	1,384	,277
	Hayır	30	3,57	1,382	,252
Mimar açısından köşe parselde tasarım farklı bakış açısı gerektiren bir problemdir.	Evet	25	3,52	1,418	,284
	Hayır	30	4,03	1,189	,217
Köşe parselde bina tasarımı yapılırken, köşenin konumsal öneminin tasarıma biçimsel ve anlamsal olarak yansıtılması önemlidir.	Evet	25	3,64	1,440	,288
	Hayır	30	4,03	1,217	,222
Köşe bina tasarımında bina köşesi biçimsel olarak (köşenin yükseltilmesi, zeminin boşaltılması vb. şekilde) vurgulanmalıdır.	Evet	25	3,00	1,258	,252
	Hayır	30	3,37	,928	,169

Köşe binalarda binaya giriş köşeden alınmalıdır.	Evet	25	2,76	1,363	,273
	Hayır	30	2,77	,898	,164
Bir köşe binada bina girişi iki yüzeyden alınabilir.	Evet	25	3,44	1,261	,252
	Hayır	30	3,77	,935	,171
İstatistiki Kavramlar: N= Anket sayısı, Mean= Ortalama (Tüm veri dizisinin toplanması ve bu toplamın veri sayısına bölünmesi ile elde edilen bir sayıdır) Std. Deviation = Standart Sapma, Std. Error Mean =Standart Hata.					

Tasarım kategorisindeki ifadelerin ortalama değerleri incelendiğinde ise, ortalama skorların 2,76-4,03 aralığında değiştiği görülmektedir. Buna göre, katılımcıların "*Köşe binalarda binaya giriş köşeden alınmalıdır.*" ifadesine katılmadıkları (2,76-2,77) ancak, köşenin tasarımının görsel bir ifade olanağı sunduğu ve mimar açısından köşe parselde tasarımın farklı bakış açıları gerektiren bir problem olarak görüldüğü fikrine katıldıkları tespit edilmiştir. Sonuç olarak, tasarım uygulamasının içerisinde yer alan mimarların, köşelerin görsel iletişim kurduğu ve konum olarak önemini tasarıma biçimsel ve anlamsal olarak yansıtılması gerektiği görüşünde olduğu yorumu yapılabilir (Tablo 5).

Tablo 6'da ise çalışmanın hipotezini sorgulayan t testi analizi yapılmıştır. T test grubu (köşe bina tasarlayanlar/tasarlamayanlar) olarak analiz edilmiş ve sorulara verilen cevaplar değerlendirilerek iki grup arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tartışılmıştır. Tabloda Sig. (significance =anlamlılık) sütununda görüldüğü üzere $=,005$ ve $< ,005$ bir değer izlenmemiştir. Buna göre verilen cevaplarda köşe bina tasarlamış ve tasarlamamış mimarlar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu sonuç çalışmaya katılan mimarlar arasında, köşenin tasarımının önemli bir tasarım sorunu olarak görülmesi için daha önce köşe bina tasarımı deneyimlemiş olmasının önemli olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla çalışmada H_0 hipotezi doğrulanmış, araştırma hipotezi (H_1) ispatlanamamıştır. Köşe bina tasarımı yapmış olsun veya olmasın mimarların, köşe bina tasarımını, biricik ve özellikli bir tasarım problemi olarak ele aldığı görülmüş, deneyim faktörünün yani daha önce mimarın köşe bina tasarlamış olma bağımsız değişkeninin, mimarların köşe bina anlamlandırması üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı doğrulanmıştır. (Tablo 6).

Tablo 6. Köşe Bina Tasarımı Yapan/Yapmayan Mimarların Değerlendirmelerinde Anlamlılık Analizi

	Anlamlılık		Ortalama t testi değerleri			
	F	Sig.	t	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference
Köşeler kent hafızasında önemli bir yer tutar.	1,953	,168	-1,077	,286	-,433	,402
			-1,062	,294	-,433	,408
Köşe parsel konum özelliği bakımından kentsel odak olarak tanımlanabilir.	,013	,908	-,040	,968	-,013	,335
			-,040	,968	-,013	,335
Kentsel köşeleri tanımlayan binaların kent kullanıcıları için yönlendirme özelliği bulunmaktadır.	2,319	,134	-1,486	,143	-,573	,386
			-1,462	,150	-,573	,392
Köşe binaların algılanabilirliği yüksektir.	,344	,560	-,754	,454	-,287	,380
			-,749	,458	-,287	,383
Kent köşeleri buluşma, karşılaşma ve sosyal etkileşim noktasıdır.	5,097	,028	-1,387	,171	-,467	,337
			-1,347	,185	-,467	,346
İki düzlemin kesiştiği köşenin tasarımı görsel bir ifade olanağı sunan önemli bir problem olarak görülmelidir.	,000	,988	53	,536	,233	,375
			51,190	,536	,233	,375
Mimar açısından köşe parselde tasarım farklı bakış açısı gerektiren bir problemdir.	3,315	,074	53	,150	-,513	,351
			47,002	,157	-,513	,357
Köşe parselde bina tasarımı yapılırken, köşenin konumsal öneminin tasarıma biçimsel ve anlamsal olarak yansıtılması önemlidir.	2,589	,114	53	,277	-,393	,358
			47,233	,285	-,393	,364

Köşe bina tasarımında bina köşesi biçimsel olarak (köşenin yükseltilmesi, zeminin boşaltılması vb. şekilde) vurgulanmalıdır.	,357	,552	53	,220	-,367	,295
			43,317	,233	-,367	,303
Köşe binalarda binaya giriş köşeden alınmalıdır.	4,432	,040	53	,983	-,007	,307
			40,152	,983	-,007	,318
Bir köşe binada bina girişi iki yüzeyden alınabilir.	3,064	,086	53	,276	-,327	,296
			43,486	,289	-,327	,305

Açık Uçlu Soruya Verilen Cevaplardan Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın bir diğer hipotezi olan, mimarların, köşe bina tasarımında, tasarım yaklaşımı açısından farklı bir süreç yaşadığı üzerine sorgulama metninde köşe bina tasarımı yapan katılımcılara “Tasarımı yaparken öncelikleriniz nelerdi? Lütfen tasarım süreci ile ilgili bilgi veriniz.” sorusu yöneltilmiş ve tasarım süreçlerini anlatmaları istenmiştir. Buna göre daha önce köşe parselde bina tasarımı yapmış olan 25 mimardan 14 tanesi tasarım sürecinde köşede olma durumuna yönelik özellikli bir süreç yaşadığı cevabını vermiştir (Tablo 7). Açık uçlu soruya verilen yanıtlara göre köşe konumu bir kesişim durumundan öte, bağlamsal bir gereklilik olarak tasarıma yansıtılan mimarların yaklaşımları Tablo 7’de özetlenmiştir. Köşe bina tasarımı yapan mimarların verdiği yanıtlar, köşe bina tasarım yaklaşımı ve köşeye anlamsal vurgular bağlamında değerlendirildiğinde;

- Köşe parseli bir meydan ile birleştirip, köşe formun kapsayıcılığını tasarıma yansıtarak, kentliyi yapıya dâhil etmeyi amaçlayan,
- Köşe parseli tanımlayan cepheyi, genel tasarım karakteri bakımından vurgulu olarak tasarlayan ve köşe binanın konum özelliğini binanın algılanabilirliğine katkı sağlayacak şekilde tasarıma yansıtılan,
- Köşenin tanımlı bir şekilde kentsel mekân oluşturma potansiyelini kullanarak bir meydan yaratıp, köşe binanın parselde konumlandırılmasında bilinçli bir boşaltma yaparak bina köşesini davetkâr bir tasarım öğesi olarak ele alan,
- Köşeleri kentin imgesel özelliğini vurgulamak amacıyla tasarıma dâhil eden yaklaşımlar olduğu çıkarımları yapılmıştır.

Yukarıda yer alan değerlendirmelere ek olarak Tablo 7’den elde edilen anahtar kelimeler tartışılmıştır. Buna göre; katılımcılar, köşe konumunu tasarımı davetkâr olarak nitelendirecek bir kavram olarak ele almış ve köşeden giriş alarak, köşeyi boşaltarak, meydan ekleyerek veya kentsel mekânda simgesel bir vurgu olarak tasarıma dâhil etmiştir. Diğer yandan ankete katılan az sayıda mimar ise köşe parselde tasarım yapma deneyimlerini anlatırlarken, olağan tasarım sürecinden farklı bir süreç olmadığını, işlevsel gerekliliklerin ön planda olduğunu, köşe konumunun tasarıma dâhil edilmediğini vurgulamışlardır (Tablo 5). Bu sonuca göre çalışmaya dâhil olan ve köşe bina tasarımı sürecini deneyimleyen mimarların çoğunluğunun literatürdeki ifadeleri uygulama sürecine dâhil ettiği tespit edilmiştir.

Tablo 7. Açık Uçlu Soru Değerlendirmesi;
Katılımcı ve Araştırmacı Yorumu

1.	Köşe noktasında yani parsel sınırı ile yolu bir bütün olarak algılanmasını sağlayıp küçük bir meydan oluşturup, yapıyı bütünleştirmeyi; insanları kucaklayan, içine çeken bir form oluşturmayı amaçlamıştım. Tabii bu yapının işlevine göre değişebilir.
	Anahtar Kelimeler/Kavramlar: Köşeyi boşaltma, form ile kucaklama, işlevsel gereklilikler
2.	Tasarım sürecini etkileyen birçok etmen vardır. Kullanıcı fonksiyonları, çevrenin yönlendirme aksları ve mevcut alanın zorlukları gibi. Bunları belirledikten sonra tasarım kriterleri ve tasarımın şekillenmesi başlar.
	Anahtar Kelimeler/Kavramlar: işlev, çevresel veriler
3.	Mekansal ihtiyaçların kurgulanmasının dışında köşe çizgisinin vurgulanması , bu köşe çizgisinin zemin kotundan yapı üst kotuna kadar yapıyı niteleyecek ve işaret edecek şekilde tasarlanması. İhtiyaç programı koşulları yapıya köşeden girişe izin vermese bile, yan yüzlerden birindeki girişleri işaret eden sembolik dahi olsa biçimsel bir hareketin yapı köşesinde yaratılmasının aranılması. Kentsel köşelerdeki binaların köşelerinin gerek yapı gerekse kent için bir kapı görevini üstlenmesini sağlaması.
	Anahtar Kelimeler/Kavramlar: Köşe çizgisi, köşe biçimlenişi, kent kapısı
4.	Tasarımı yaparken parselin köşe konumlu cephesinin algılanabilirliği artırıcı şekilde tasarlandı.
	Anahtar Kelimeler/Kavramlar: Algılanabilirlik
5.	Silüet olarak kente aykırı bir tasarım olmamasını sağlamak ve kullanım açısından işlevsellik kazandırmak önceliklerimdi.
	Anahtar Kelimeler/Kavramlar: Kent silüetine uyum, işlevsellik

6.	<p>Trafiğin yoğun olduğu bir köşeydi. Daha çok mekâna giriş çıkışlara önem verdim. Mekâna davet etmeyi amaçladım.</p> <p>Anahtar Kelimeler/Kavramlar: Kentsel düğüm noktası olan bir köşe, giriş mekânı, davetkâr tasarım.</p>
7.	<p>Yapının ulaşılabilir olması, parsele yaklaşım ve erişim durumları, binanın cephhe tasarımları, cephelerin çevre yollara göre şekillenmesi gibi koşullar göz önünde bulunduruldu.</p> <p>Anahtar Kelimeler/Kavramlar: Tasarıma yaklaşım, ulaşım ve cephe tasarımı.</p>
8.	<p>Yapının amacına bağlı yaklaşımlar değişir fakat yola bakan iki cephenin birleşimi görüş açısından önemli rol oynar, hem dışarıdan bakıldığında hem de iç mekândan bunları göz önünde bulundurarak tasarım sürecine başladım.</p> <p>Anahtar Kelimeler/Kavramlar: köşe birleşimi, işlev</p>
9.	<p>Köşe binayı tasarlarırken binanın merkez aksını köşeden aldım. Sonra da ucu kesilmiş bir üçgen yerleştirdim hatta girişi bu üçgenden verdim. Çünkü orada yolların birleştiği noktada böylelikle bir mini meydan oluştu.</p> <p>Anahtar Kelimeler/Kavramlar: Köşeden giriş aksı, köşeyi kütsel boşaltma, meydan oluşumu.</p>
10.	<p>Köşe parselin konumu ve bina türü de dikkate alınarak ve bina ya da boşluk yönelimi vurgulanarak bir çalışma gerçekleştirildi.</p> <p>Anahtar Kelimeler/Kavramlar: Köşe konumu, bina köşesinde boşaltma</p>
11.	<p>Önceliğim cepheler ve yerleşim oldu. Manzara veya yola dönük olan cepheler buna göre değerlendirildi</p> <p>Anahtar Kelimeler/Kavramlar: Cephe tasarımı, çevre, manzara</p>
12.	<p>Köşe parselde bina tasarımımda, fonksiyondan öte o çevreye dominant etki yapacağımı varsaydım. İnsanların ilgisinin o noktaya yoğunlaşacağını düşünerek tasarladım. Mimar kendini bir heykeltraş yerine koymalı ve insanların dönüp dönüp bir daha bakacağını aklından çıkarmamalıdır.</p> <p>Anahtar Kelimeler/Kavramlar: Köşe binanın çevreye imgesel etkisi, heykelsi tasarım.</p>
13.	<p>Yol ve bina arasındaki ilişkiye dikkat etmek, bina yönelimini en uygun şekilde oluşturmak, insan ölçeğini de dikkate alan bağlamına uygun bir köşe binası tasarlamak.</p> <p>Anahtar Kelimeler/Kavramlar: Bağlam, yönelim, insan ölçeği</p>
14.	<p>Bulunduğu konum itibari ile çevresel etkilerinin değerlendirilmesi, konut, ticaret, turizm alanlarına göre değişecek şekilde yapılacak tasarım itibariyle doğacak etkilerin tasarımda ayrıca değerlendirilmesi, hem form hem de fonksiyonel girdilerin, tasarımda bağlayıcı özellik taşıması.</p> <p>Anahtar Kelimeler/Kavramlar: İşlevsellik, form ve işlev ilişkisi</p>

Değerlendirme ve Sonuç

Köşede bulunmak, köşeyi anlamak, köşenin kent içerisindeki önemini anlamlandırarak kent imgesinde yer alan bir yapı tasarlamak önemli bir tasarım problemidir. Tarih boyunca kentlerin morfolojik oluşumu düşünüldüğünde, köşe noktaların, iki yolun kesiştiği, ilgi çekici olan bir buluşma yeri statüsünde olduğu görülmektedir.

Literatürde köşeler, kentlinin sosyal iletişim noktaları olduğundan köşe noktaları tanımlayan köşe binaları tasarlamak özellikli bir tasarım problemi olarak görülmüştür. Teori ve uygulama arasındaki ilişkiyi ilişkilendirmeye yönelik çalışmada, bağımsız değişken olarak köşe bina tasarlama durumu belirlenerek, uygulama ve tasarım sürecinde bulunmanın köşe bina anlamlandırmasındaki etkisi sorgulanmıştır. Yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre tasarım ve uygulama sürecinde var olma durumunun mimarın köşe binaları anlamlandırmasına istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Hipotezi ispat etmek üzere iki aşamalı bir sorgulama metni üzerinden irdeleme yapılmış ve değerlendirme yöntemi olarak hipotez testleri içerisinde yer alan bağımsız örneklemelerden t testi seçilmiştir.

Ankete katılan mimarlar içerisinde, köşe bina tasarımı yapmış ve yapmamış olanların değerlendirmelerinde de anlamlı bir farklılık görülmemiş, görüş olarak aynı noktada birleştikleri ve literatürde var olduğu gibi köşe tasarımını özellikli bir tasarım problemi olarak gördükleri tespit edilmiştir. Bu durum, mimari tasarımda deneyim kavramının sorgulanmamasına neden olmuştur. Köşe bina tasarlayan ve tasarlamayan mimarlardan elde edilen sonuçlarda anlamlı bir fark olmaması mimarlığın «yaparak öğrenme» kavramının ötesinde bir noktada olduğu, bilginin uygulama deneyimi ile desteklediği ancak deneyimin vazgeçilemez bir koşul olmadığını düşündürmektedir.

Mimarlık literatüründe köşenin tasarımı ve anlamı üzerine tartışılan ifadeler mimarlar tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda, mimarların; köşe binaları kentin sosyal dokusu ve imgesel kimliği bakımından önemli bir noktada tuttukları ve literatürden elde edilen ifadelerle büyük oranda katıldıkları görülmüştür. Köşe bina tasarımına mimarın perspektifinden bakan çalışmada mimarların literatürde kentsel köşelerin ve köşenin tasarımının kentin sosyal dokusu ve imgesel kimliğini oluşturması bakımından önemli bir noktada tuttukları anlaşılmıştır.

Çalışma sonucunda mimarlardan, köşe bina tasarımı ile ilgili çıkarımlar elde edilmiştir. Buna göre mimarlar, köşeyi boşaltma, form ile kucaklama, işlev, kent silüeti, köşeyi vurgulama, tasarımda davetkârlık, imge, bağlam, yönelim vb.

anahtar kelimeler ile köşenin tasarımına biçimsel ve anlamsal olarak yansıtılması gerektiği görüşündedir. Ancak tasarımın, işlev, kullanıcı ve yapı sahibinin istekleri, yasal gereklilikler gibi çok parametrelili bir süreç oluşu göz önünde bulundurularak köşede olma bağlamının bir bütün olarak değerlendirildiği vurgulanmıştır. Dolayısıyla çalışma, köşe bina tasarımı yapmış olsun ya da olmasın- mimarların, köşe bina tasarımını, biricik ve özellikli bir tasarım problemi olarak ele aldığı hipotezini doğrulamıştır. Sonuç olarak, tasarıma ilişkin farklı görüş ve deneyimlere sahip mimarların katılımıyla elde edilen bulgular, köşe binaların kentsel mekâna farklı çözüm üretmek tasarlanması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Son söz olarak köşeyi tasarlama yaklaşımlarına tasarımcı açısından bakmayı hedefleyen bu çalışma, kentin imgesel varlığının köşeler üzerinden anlamlandırılmasına bir başlangıç yapmayı amaçlamıştır. Kentsel köşelerin ve köşe binaların, kentlinin sosyal etkileşimi için önemi vurgulanmaya çalışılarak, mimari tasarım çalışmalarına bir katkı yapmak, köşelerin derin anlamı üzerine bir tartışma başlatmak ve farklı bakış açıları ile konu üzerine yapılacak diğer akademik tartışmaların yolunu açmak hedeflenmiştir.

Kaynakça

Appleyard, Donald - Lintell Mark, “The Environmental Quality Of City Streets: The Residents’ Viewpoint”, *Journal Of The American Institute Of Planners*, 38, 1972; doi: 10.1080/01944367208977410.

Babbie, Earl, *The practice of social research*, Cengage Learning, 2009.

Bachelard, Gaston, *Mekânın Poetikası*, Türkçesi Aykut Derman, İstanbul, Kesit Yayıncılık, 1996.

Çimen, Bayer, “Köşeler”, *Yapı Dergisi*, sayı 141, İstanbul, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 1993.

Eisenman, Peter, “There Are No Corners After Derrida”, *Log Journal*, no. 15, Anyone Corporation, 2009; <http://www.jstor.org/stable/41765266>

Healey, Joseph F., *Statistics: a tool for social research*, Wadsworth Publishing Co Inc, 2011.

Greaney, Deirdre, “Visualising the Design of Conditions for Urban Social Sustainability”, *Ambiances [Online]*, 1(10), 2015; doi:10.4000/AMBIANCES.618

Hollis, Leo, *Cities are good for you: the genius of the metropolis*, İngiltere, Bloomsbury Press, 2013.

Holston, James, *The modernist city an anthropological critique of Brasilia*, ABD, University of Chicago Press, 1989.

Janson, Alban - Tigges Florian, *Fundamental concepts of architecture: the vocabulary of spatial situations*, Birkhäuser, 2014.

Kalaycı, Şeref (edt), *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*, Ankara, Asil Yayınevi, 2014.

Kasprisin, Ron, *Urban design: the composition of complexity*, Londra, Routledge, 2011.

Lynch, Kevin, *Kent imgesi*, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1973.

Meiss, Pierre von, *Elements of architecture-from form to place*, İngiltere, E& FN Spon, 1992.

Montello, Daniel R. - Grossner, Karl E. - Janelle, Donald G. (Edt.), *Space in mind: concepts for spatial learning and education*, İngiltere, MIT Press, 2014.

Moughtin, Cliff – Oc, Taner – Tiesdell, Steven, *Urban design: ornament and decoration*, İngiltere, Butterworth, 1995.

Moughtin, Cliff - Cuesta, Rafael – Sarris, Christine – Signoretta, Paola, *Urban design: method and techniques*, İngiltere, Architectural Press, 1999.

Rudlin, David – Falk, Nicholas, *Sustainable urban neighbourhood: building the 21. century home*, İngiltere, Architectural Press, 2009.

Solas-Morales, Manuel De, “Ciudades, Esquinas = Cities, Corners”, *Lunweg Editores*, İspanya, B001X5RW7A, 2004.

Whyte, William Holly, *The social life of small urban spaces- project for public spaces*, e book: Project for Public Spaces, 2001.

İnternet Kaynakları

<https://sozluk.gov.tr/?kelime=> (Erişim Tarihi: 10.05.2017)

<https://citiesaregoodforyou.wordpress.com/2011/11/11/url/> (Erişim Tarihi: 10.06.2020)

https://www.reddit.com/r/Lost_Architecture/comments/78624m/kaiserpalast_dresden_18951945/ (Erişim Tarihi: 10.06.2020)

<http://www.paris-promeneurs.com/Architecture-moderne/Immeuble-de-logements-avenue-Paul> (Erişim Tarihi: 10.06.2020)

<https://structurae.net/en/media/51893-nancy-ancienne-banque-charles-renauld> (Erişim Tarihi: 10.06.2020)

<https://www.archdaily.com/779274/aluminium-tip-babin-plus-renaud> (Erişim Tarihi: 01.08.2020)

<https://www.etimolojiturkce.com/kelime/k%C3%B6%C5%9F> (Erişim Tarihi: 06.12.2021)

Araştırmacıların Katkı Oranı

Araştırmacıların her birisinin mevcut araştırmaya katkısı %50 oranındadır.

Çatışma Beyanı

Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

